När skrattet fastnar i vrångstrupen

OSCAR WINBERG

Under Donald Trumps regeringstid har ett stort antal politiskt aktiva personer som förhållit sig kritiskt till Trump tvingats avgå. En av de som tvingades avgå var Stephen Colbert. Hur påverkas yttrandefriheten idag i USA av Donald Trumps regering? Oscar Winberg skriver.



I slutet av maj kunde amerikanska tv-tittare uppleva något ovanligt. **Jimmy Kimmel**, programvärd på ABC, förklarade att följande kvälls avsnitt skulle vara en repris och uppmanade tittarna att istället kolla på konkurrenten på CBS. Orsaken var politisk. Följande kväll tog nämligen kollegan **Stephen Colbert** avsked av publiken efter ett decennium som värd för *The Late Show*. Det var ett minst sagt ofrivilligt avsked. Kimmel såg Colbert som en slags martyr för yttrandefriheten som offrades för att blidka **Donald Trump**.

Presidenten däremot kunde inte låta bli att uttrycka sitt förakt gentemot Colbert och beskrev honom i inlägg på sociala medier med orden *”no talent, no ratings, no life”* och *”total jerk”*. Följande dag delade Trump en AI-genererad video i vilken Trump avbryter Colberts sista sändning, tar ett starkt grepp om nackskarven på honom och därefter slänger honom i soporna. Detta är Förenta staterna av idag i ett nötskal. Även om frågan om en komikers öde kan te sig trivial ger en analys av Colbert-affären god insikt i den politiska situationen i landet.

Efter presidentvalet 2024 förklarade Donald Trump med sedvanlig överdrift att han vunnit en storseger, *”a landslide”*. Detta stämde inte. I själva verket stannade hans stöd just under 50 procent och hans marginal i förhållande till **Kamala Harris** var faktiskt mindre än den **Hillary Clinton** hade när hon *förlorade* presidentvalet 2016. Ändå lyckades republikanerna övertyga pressen om att Trumps nya segerskrud var makalös. Som följd böjde sig universitetsrektorer, företagsledare och mediefigurer för presidentens hot och krav. Samtidigt lät Trump förstå att man kunde köpa sig inflytande hos honom. Det var i denna politiska miljö som Stephen Colbert blev en spelbricka i multimiljardssammanslagningen av bolagen Paramount Global, moderbolaget för CBS, och Skydance Media, grundat av miljardären **David Ellison** (son till presidentens vän och en av världens rikaste män, **Larry Ellison**).

Den enorma affären krävde grönt ljus från Federal Communications Commission (FCC), myndigheten med ansvar för etermedier i Förenta staterna, under ledning av Trump-lojalisten **Brendan Carr**. Veckorna innan beslut väntades sommaren 2025 meddelade Paramount att man nått en förlikning med Trump gällande ett orelaterat rättsfall. Trump hade stämt CBS över deras mediebevakning av presidentvalet på de svagaste av juridiska grunder men ändå valde Paramount att göra upp i godo med en utbetalning på 16 miljoner dollar. Det hela såg oundvikligen ut som ett sätt att försöka vinna presidentens gunst. I en monolog påpekade Stephen Colbert kopplingen mellan Paramount, FCC och Donald Trump och kallade förlikningen *”a big fat bribe”*. Två dagar senare stod det klart att CBS ämnade låta Colbert gå när hans kontrakt löpte ut följande vår.

Officiellt bedyrade Paramount och CBS att beslutet enbart var “ekonomiskt” och inte hade någon koppling till vare sig sammanslagningen eller politiska omständigheter. Trots att *The Late Show* var det populäraste programmet i sin sändningstid hänvisade direktörerna till en påstådd förlust på tiotals miljoner årligen för programmet. Men att göra sig av med en av administrationens främsta kritiker samtidigt som man söker ett positivt beslut från samma administration såg inte ut som ett rent ekonomiskt beslut. Och Trump drog sig inte för att ta ett segervarv. *”I absolutely love that Colbert got fired”* skrev presidenten på sociala medier. Sedan kom Trump med ett synbart hot riktat mot övriga kritiker: *”I hear Jimmy Kimmel is next”*.

Inom två månader meddelade Disney, moderbolaget för ABC som sänder *Jimmy Kimmel Live!*, att Kimmel skulle avstängas på obestämd tid. Bakom beslutet låg en kampanj av konservativa krafter för att straffa Kimmel för ett skämt om republikanernas jakt på partipolitiska motiv i mordet

på mediefiguren och aktivisten **Charlie Kirk**. Beslutet kom efter att Brendan Carr, Trumps hantlangare vid FCC, offentligt fördömt Kimmels kommentarer och hotat med myndighetssanktioner: *”We can do this the easy way or the hard way.”* Trump själv förkunnade att beslutet var *”Great News for America.”* Det är viktigt att minnas att det efter mordet på Kirk rådde en stämning av politisk häxjakt i Förenta staterna. Människor förlorade sitt levebröd, sitt visum eller, i ett uppmärksammat fall i Tennessee, sin frihet som följd av kommentarer de fällt om Kirk. Men nyheten om Kimmels öde ledde till ett ramaskri. Inom några dagar var Kimmel tillbaka i tv-rutorna.

I april, efter skottlossning vid ett evenemang där Trump deltog, försökte administrationen igen få Kimmel avskedad. Denna gång hade Kimmel innan evenemanget skämtat om presidentparets höga åldersskillnad genom att påpeka att **Melania Trump** lyste som *”an expectant widow”*. Efter skottlossningen kritiserade presidentparet kommentarerna och uppmanade ABC och Disney att avskeda Kimmel. Denna gång reagerade ändå inte Disney och Kimmel fortsatte i rutan som förut. Kort därefter meddelade FCC att Disneys tv-licenser bör genomgå en utredning i ett drag som av en kommissionsmedlem beskrevs som ett illegalt politiskt jippo utan motstycke.

Trumps kamp mot tv-komiker är illustrativt för den politiska situationen i Förenta staterna på flera sätt. För det första visar strävan efter att ge kicken åt Stephen Colbert och Jimmy Kimmel presidentens fixering vid media, kändisskap och image. För det andra gör Trumps försök att använda ämbetet för att tysta kritiker hans auktoritära drag tydliga, yttrandefriheten är idag under hot i landet. För det tredje visar Paramounts beslut att låta Colbert gå för att blidka presidenten att det är institutionerna, inte minst medie- och techjättarna, som självmant kapitulerar inför administrationen medan befolkningen visar sitt missnöje med fjärrkontrollen (ersättaren som CBS valde för platsen i tv-tablån tappade hela 85 procent av siffrorna Colbert åtnjutit). Trump vill gärna klä sig i kejserlig maktfullkomlighet, men en klar majoritet av befolkningen ser hans nya kläder för vad de verkligen är.

Trump är inte maktfullkomlig. Folkopinionen är kraftigt emot Trump. Därför är det så viktigt för administrationen att ge sig efter framstående kritiker. Han agerar utanför normerna och, stundvis, de lagstadgade maktbefogenheterna för att tysta röster av motstånd för att framstå som stark *eftersom* han är svag. När Förenta staterna i sommar firar 250-års jubileum under slagordet *freedom*, känns det som ett skämt. Ändå fastnar skrattet i vrångstrupen.

Oscar Winberg är forskardoktor vid Turku Institute for Advanced Studies vid Åbo universitet.